

Cioran: un existencialista a Eivissa

L'editorial valenciana Pre-Textos publica 'Cuaderno de Talamanca', escrit pel filòsof francoromanès Cioran durant l'estada que va fer a l'illa l'agost de 1966. El pessimisme i les contradiccions, com tota la seua obra, en són una constant.

Cuaderno de Talamanca, d'Emil M. Cioran (1911-1995), és un llibret que va ser escrit per aquest filòsof francoromanès durant la seua estada a Eivissa, el mes d'agost de 1966. L'editorial valenciana Pre-Textos ha publicat ara la traducció al castellà per tal de permetre conèixer la peculiar visió d'aquest escriptor excèntric, iconoclasta, amb un sentit de la vida pessimista i contradictori. La decepció i el desengany són característiques en la seua obra i *Cuaderno de Talamanca* n'és un exemple evident.

Estructurat en forma de diari, el *Cuaderno* comença de manera ben il·lustradora: "Eivissa, 31 de juliol de 1966. Aquesta nit, cap a les 3, completament despert. Impossible continuar més temps al llit. He anat a passejar per la vora de la mar, acompanyat dels més foscos pensaments. I si em llançàs des del penya-segat? He vingut aquí pel sol, i jo no puc suportar el sol."

La seua relació amb l'illa és ambivalent. D'una banda, el clima el destrossa i en algun moment diu que "aquesta illa no és el meu estil", però també assenyala: "Mentre em lliurava a totes aquestes reflexions amargues, contemplava els pins, les roques, les ones 'visitades' per la lluna, i de sobte me'n vaig adonar de fins a quin punt jo estava lligat a aquest bell i maleït univers." Bell i maleït, contradictori com Cioran.

De fet, la seua estada a Eivissa (Talamanca és una platja situada al costat de la ciutat) sembla convertir-se de vegades en una presó: "Després d'una nit en blanc, aquí estic, confinat a casa meua, tement fer front al sol, esperant que arri-

bi la nit per fer un poc d'exercici. Haver vingut fins aquí per a un resultat tan lamentable!" I és que l'insomni de Cioran el manté despert moltes nits, en què dona voltes a la seua mentalitat turmentada. "Fàstic", "repulsió" i "repugnància" són paraules habituals en els seus escrits.

El llibre alterna els comentaris sobre la pròpia situació física i anímica amb reflexions sobre tot tipus de qüestions. Demostra igual menyspreu pels escriptors com pels periodistes. Dels primers diu: "El que diferencia un pensador d'un escriptor és que el pensador només agafa la ploma quan té alguna cosa a dir." I dels periodistes opina: "Tot allò que no va directament a l'essència de les coses és periodisme." I, òbviament, també denigra els polítics: "Política: 'reprimir' els nostres fàstics, impedir que vessin, fer un gueto de l'ànima."

Una descripció d'Eivissa. En un determinat moment, fa una descripció més o menys extensa de l'Eivissa dels anys seixanta, quan aparegueren els primers turistes i l'illa entrava (tímidament, encara) en la modernitat: "Un picapedrer d'Eivissa conta que fa deu anys, abans de la invasió dels turistes, els habitants eren amables, afables, us convidaven a menjar a les seues cases, deixaven la porta oberta dia i nit; ara, la tanquen amb clau, s'han tornat egoistes, a penes us dirigeixen la paraula, s'han fet sorruts i suspicaxos, i mengen millor. Però que visquin millor, que siguin més feliços, això no és segur. Abans, guanyaven poc, però tampoc no tenien necessitats; ara en tenen moltes i han de satisfer-les. Per això treballen més que abans, es cansen,

s'esgoten i, com els turistes, no poden estar quiets. El *silenci* ha desaparegut de l'illa; nit i dia s'escolta l'estrèpit dels avions que la travessen de banda a banda, aquest és el preu que els indígenes paguen pel privilegi que han obtingut de poder menjar fins afartar-se'n. Els estralls de la 'civilització' són tan evidents que fa vergonya assenyalar-los." Això il·lustra un dels aspectes que els estudiosos de Cioran més destaquen de la seua obra: la lucidesa. I és que la transformació que patia l'eivissenc mitjà en els seixanta mai no ha estat tan ben definida com amb aquestes ratlles de Cioran.

Cioran, a més a més, tot i haver nascut a Romania i haver passat gairebé tota la vida a França, es podria considerar una espècie de Miguel de Unamuno transplantat. Això és així perquè el filòsof romanès "estimava Espanya", en un sentit unamunià, és a dir, admirant l'angoixa, la misèria i la passió espanyola.

Això ho va reflectir també en la seua estada a Eivissa. El *Cuaderno* diu: "14 d'agost. Fa un moment, mentre pujava camí de casa, ne escoltat una cançó popular espanyola, de les que aquí s'escolten contínuament a la ràdio, i la nostàlgia que se'n desprenia, o que jo hi veia, m'ha portat a punt de les llàgrimes.

A Espanya, la nostàlgia està com a casa seua, aquí tota la vida és travessada per un corrent subterrani de penes i crits esfereïdors, de laments cantaires i de melodiosos plors. A Europa només es troba tanta nostàlgia quotidiana a Hongria."

El *Cuaderno* acaba amb el dia abans de la partida d'Eivissa. Una vegada més, l'ambivalència dels seus sentiments envers l'illa: "24 d'agost. Talamanca. Anar una darrera vegada a contemplar el molí al solpost. Ningú pels voltants. Silenci. El cel i la mar. Eivissa, davant. [...] Viure lluny de la Mediterrània és un error."

Acaba aquí el seu pas per una illa on, paradoxalment, a penes ningú el recorda avui. Quan els escriptors contemporanis fan una llista d'artistes, escriptors o filòsofs que passaren per Eivissa aquells anys, Cioran no apareix gairebé mai. Va ser una visita discreta, callada, pràcticament anònima. Molt en consonància amb l'esperit solitari del filòsof.

Joan Lluís Ferrer

Emil M. Cioran va ser una de les ments més clarividents del segle passat. El seu pensament nihilista va tenir molts adeptes. Ara podem llegir com va viure la seva etapa eivissenca.

L'Eivissa dels 60: un món multicolor

Eivissa, durant la prodigiosa dècada dels seixanta (durant la qual l'illa va passar d'una economia quasimedieval a la posmodernitat més increïble), va ser un punt de trobada de tot tipus d'intel·lectuals, pintors, escriptors, actors i personatges multicolors procedents de tot Europa. I, al costat de tot això, els *hippies* i els turistes.

Els carrers del port d'Eivissa i el barri de la Marina eren un món dins un altre món: els dels "eivissencs de sempre". Tot aquest moviment es produïa a l'interior d'una societat molt conservadora, que assistia sorpresa a aquest allau de visitants estranys, que no eren pròpiament turistes, sinó alguna cosa més "estranya". Però la proverbial hospitalitat eivissenca va assimilar automàticament tot això, sense incidents.

Molts d'aquests artistes fixaren aquí la seua residència. Així succeí amb Elmyr d'Hory (el falsificador de pintures més important del món), Erwin Bronner, Erwin Bechtold, Ignacio Aldecoa, Ivan Spence, Rafael Azcona, Frank el Punto o Fernando de Castro. Varen ser els anys en què Orson Welles va fer a Eivissa la seua pel·lícula *Fake!* L'illa era llavors, com ha dit l'escriptor eivissenc Mariano Planells, "la senda dels elefants".

Soraya, Errol Flynn, Grace Kelly, Onassis o Terry Thomas eren alguns dels conegudíssims personatges habituals pels carrers d'aquella illa meravellosa on tothom hi cabia.

Com diu Planells, que ha estudiat els anys seixanta i el seu moviment artístic: "L'increïble és que en la dècada dels seixanta hi va confluïr tot en relativa harmonia: el rústic i popular i el pop art anglès. La música acústica, la popular, el flamenc, el jazz, la música electrònica i el que s'anomenava rock simfònic. Hi coincidiren els *beatnicks*, els *hippies* i els turistes. Els pagesos i mariners, amb els estrangers. Eivissa era de mil colors, els somrients nens de les flors amb el posat existencialista dels escriptors." *J. Ll. F.*